

<https://act.cvk.gov.ua/acts/pro-stvorennnya-storinok-tsentralnoi-viborchoi-komisii-v-sotsialnih-merezah.html> (дата звернення: 04.11.2019).

7. Слуга Народу // Facebook : сайт. URL: <https://www.facebook.com/sluganarodu.official/> (дата звернення: 04.11.2019).

Одержано 13.11.2019

УДК 821.161.1

Ігор Віталійович ЧОРНИЙ,

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри українознавства факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВІСТІ ЛАДИ ЛУЗИНОЇ «ПРИНЦЕСА МРІЯ»

Одна із головних рис творчості сучасної української російськомовної письменниці Лади Лузіної (Владислави Кучерової) – «києвоцентризм». Майже в усіх творах авторки дія відбувається в українській столиці, а Київ виступає в них повноцінним персонажем (якщо не головним героєм). Особливо це стосується знакового для творчого доробку Лузіної циклу «Київські відьми», завдяки якому вона й здобула неабияку популярність. Зараз до циклу входить десять творів, які умовно можна розподілити на дві групи: «етнографічні» (присвячені народним святам та обрядам) та «культурологічні» (у яких йдеться про історико-культурні аспекти киевознавства). Повість «Принцеса Мрія» (2011) належить до другої групи творів.

Практично в кожному з «культурологічних» текстів «Київських відьом» події розгортаються навколо якоїсь-то історичної будівлі Києва, оповитої романтичним флером таємниць та загадок. Це принципова позиція письменниці, яка вважає, що українцям вкрай необхідно знати свої традиції, власний родовід, історію рідного міста/села. І вкрай важливо робити це на рівні «міфологеми», що зараз є дуже затребуваним. Ось і в «Принцесі Мрії» центром оповіді стає славнозвісна споруда, розташована в історичному центрі Києва, – «Шоколадний будиночок», збудований на межі XIX–XX століть архітектором Володимиром Ніколаєвим на замовлення відомого київського мецената, купця першої гільдії Семена Могілевцева.

З «Шоколадним будиночком» Ладу Лузіну пов'язують деякі біографічні обставини. Крім театрального інституту, вона вчилася також у будівельному СПТУ № 18 за фахом «ліпник-модельник

архітектурних деталей» і брала участь у реставраційних роботах у «Шоколадному будиночку» та ще в одній історичній будівлі, яка неодноразово виникає в різних частинах «Київських відьом», – знаменитому «Будинку з химерами». Там вона займалась реставрацією ліпнини і ретельно вивчила архітектурні особливості обох будов, які були закритими для відвідування пересічними громадянами.

Унікальні інтер'єри «Шоколадного будиночка» виконано в різних художніх стилях (готика, ренесанс, бароко, модерн). Особливе зацікавлення викликає зала № 4, оздоблена в стилі модерн (улюбленому стилі Лади Лузіної). Тут представлено чудові вітражі та розписи, один з яких є копією плакату відомого французького художника Альфонса Муха до драми Едмона Ростана «Принцеса Мрія» (1895), у якій головну роль принцеси Меліссінди зіграла славетна актриса Сара Бернар (1844–1923). Саме її портрет і зобразив на своєму плакаті Муха. Бернар кілька разів приїздила до Києва з гастролями (1881, 1908), спричиняючи неймовірний сплеск глядацької цікавості до її творчості. Імовірно, що Могілевцев особисто знав актрису.

Використовуючи для стрижня інтриги повісті міську легенду про те, що Семен Могілевцев, начебто, збудував «Шоколадний будиночок» задля таємних зустрічей із заміжною родовитою дамою, ім'я якої й досі невідоме, Лада Лузіна розповідає історію цієї цікавої столичної споруди, а також змальовує сторінки театрального життя Києва межі XIX–XX століть. Для цього авторка широко застосовує прийом інтертексту, послуговуючись драмою Едмона Ростана «Принцеса Мрія». Навіть назву своєї повісті вона запозичує в французького митця.

Сюжетні повороти віршованої драми й фентезійної повісті часто співпадають. Так, стрижневими моментами в Ростана є кохання трубадура Жофруа Рюделя до жінки, обіцяної іншому, квіткава символіка, де головною квіткою є лілея, а також спіткання закоханих перед смертю героя. Все це знаходимо й у повісті Лади Лузіної. Одна з киевиць, Марія Ковальова, з'являється помираючому Семену Могілевцеву у вигляді Сари Бернар яку, уявою авторки, й закоханий меценат і промисловець. На ній, як і в Меліссінди в фінальній сцені, розкішне вбрання, безліч дорогоцінностей, вінець з білих лілей. Супроводжує героїню шлейф з екзотичних пахощів (як і у п'єсі). Таким чином, з одного боку, киевиці дарують Могілевцеву мить щастя, з'єднання з коханою, чого він так і не отримав за життя, з іншого ж, за допомогою цієї сцени старша киевиць Катерина Дображанська намагається дізнатися, куди купець сховав подарунок Сари Бернар – дорогоцінну брошку в вигляді лілей.

Паралельно з головним у повісті розгортається ще один сюжет, пов'язаний із тим же таки «Шоколадним будиночком». Лузіна розповідає історію сумного фіналу життя одного з відомих мешканців будинку – вченого археолога й музеєзнавця Миколи Макаренка (1877–1938). За версією письменниці, він був одним з власників скарбу Сари Бернар, яким розплатився за порятунок від руйнації Софійського собору, буцімто попросивши у чарівної лілеї: «Нехай пропаду я, а не вона». Символ кохання врятував об'єкт любові вченого, взявши досить велику ціну: життя за життя.

Поетиці «Принцеси Мрії» Лади Лузіної, як і більшості «культурологічних» творів циклу «Київські відьми», притаманні розлогі описи київських старожитностей, архітектурних пам'яток, реалій життя Києва межі XIX–XX століть. Особливу увагу авторка приділяє культурі модерну, символом якої стає в повісті творчість французького художника Альфонса Муха та актриси Сари Бернар.

Висновок. Таким чином, повість Лади Лузіної «Принцеса Мрія» написано в дусі задекларованого авторкою створення міфологеми рідного міста. Письменниця розкриває перед читачем сторінки невідомих історій відомих «місць сили». Органічно поєднуючи історію та легенду, Лузіна втілює думку щодо нероздільності дійсності та мрії.

Список бібліографічних посилань

1. Лузіна Л. Принцеса Грєза : повість. Харьков : Фолио, 2011. 119 с.
2. Принцеса Грєза : драма // Пьесы / Э. Ростан. М. : Правда, 1983. С. 97–194.

Одержано 11.11.2019

УДК 930(476)+357.71

Ігар Іванавіч ШАЎЧУК,

*доктар гістарычных навук, дацэнт,
прафесар кафедры ўсеагульнай гісторыі
Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта*

ПРАДВЕСНІК БЕЛАРУСКАЙ АКАДЭМІЧНАЙ НАВУКІ: ГІСТОРЫЯ ВІВУЧЭННЯ

У дадзеным тэксце ўвага звернута на час стварэння Інстытута беларускай культуры, які стаў асновай стварэння Беларускай акадэміі навук – сённяшняй НАН Беларусі. ІБК прысвечана вялікая колькасць публікацый. Сярод іх асноўная частка ўяўляе сабой